

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Порушено питання нормативно-правового регулювання використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування довіри до органів державної влади завдяки Інтернет-ресурсам у контексті проекту Стратегії розвитку інформаційного простору України на період до 2020 року. Виявлено, що в сучасному суспільстві інформаційні механізми не існують самі собою, вони невіддільні від суспільної системи та практично знаходяться в тісному взаємозв'язку та взаємозалежності з політикою, інтересами держави, окремих осіб та іншими складовими, зокрема і правом.

Ключові слова: органи державної влади, інформаційне право, інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет.

Постановка проблеми. У сучасному інформаційному суспільстві ускладнилося інформаційно-технологічне середовище здійснення державного управління. Воно вимагає супроводжувальних інформаційних відносин і застосування інформаційно-технологічних засобів. Водночас у громадянському суспільстві зростає роль інформації в системі соціального управління. Здійснюючи правомочності власника інформації в межах повноважень, орган виконавчої влади, як суб'єкт інформаційних правовідносин, забезпечує її використання громадянами. Поширенням інформації здійснюється взаємодія суб'єктів державного управління і недержавних суб'єктів соціального управління. Дослідження способів інформування, крім забезпечення доступу до інформації, слугує побудові інформаційного законодавства як системи з природно-правовою підставою. Можна виділити три обставини, що зумовлюють необхідність правових досліджень зазначеної системи: по-перше, концептуальна недооцінка значення використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування громадської довіри до органів державної влади; по-друге, неадекватність правового забезпечення завданням у сфері інформатизації, розвитку інформаційного суспільства; по-третє, невідповідність правового поля обсягам завдань у цій сфері.

Стан дослідження. Різні аспекти інформаційного законодавства тією чи іншою мірою висвітлювались у роботах українських і зарубіжних учених-адміністративістів: В. Б. Авер'янова, В. М. Брижка, О. А. Банчука, С. Ф. Гуцу, В. І. Гурковського, Н. В. Паршиної, Р. А. Калюжного, В. С. Цимбалюка, І. В. Март'янова, А. І. Марущака, В. Ф. Опришко, О. В. Синеокого та інших.

Розроблення проекту Стратегії розвитку інформаційного простору України на період до 2020 року позитивно впливає на процес формування системи використання інформаційно-комунікаційних технологій органами державної влади [1]. Найважливіше значення для регулювання використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування довіри до органів державної влади має концептуальна оцінка ролі інформатизації, визначення інтересів України та напрямів їх реалізації. Однак, ураховуючи сучасні реалії, слід відзначити і важливий недолік цього документу: у ньому немає чіткої оцінки правових засобів для забезпечення цього виду діяльності. Проект Стратегії розвитку інформаційного простору не розглядає зазначену проблему як пріоритетну. Очевидно, що це відображається на правовому регулюванні окресленої сфери. Наслідком цього є комплекс проблем правового регулювання інформаційних інтересів, пов'язаних із державним регулюванням цієї сфери, які полягають у наявності правових прогалинах, що не відповідає рівню вимог Європейського Союзу.

Метою статті є дослідження правового регулювання використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування довіри до органів державної влади.

Виклад основних положень. Підвищення ролі інформаційно-комунікативних аспектів взаємодії органів влади та суспільства в епоху трансформації суспільних відносин, розвиток інформаційного суспільства вимагають нових підходів до нормативно-правового регулювання інформаційних процесів. Інформація дедалі частіше виступає базовою цінністю, «стратегічним ресурсом», а також системоутворювальним і регулювальним фактором соціально-політичної реальності. Для досягнення максимальної ефективності взаємодії та подолання деструктивно-функціональних наслідків конфліктів і криз у відносинах з громадськими структурами влада потребує моніторингу тенденцій розвитку суспільної свідомості. Це особливо актуально в умовах, коли наслідки російської агресії на сході держави виникають із нестабільністю економічної ситуації. Водночас у системі галузі інформаційного права формуються нові правові інститути: електронний

уряд (електронні адміністративні регламенти, дистанційне надання державних послуг), технічних (адміністративних) регламентів, які регулюють суспільні відносини у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, тощо.

Зазначені інститути активно розвиваються, що зумовлює необхідність їх постійного наукового осмислення з правової точки зору. Важливим є удосконалення та розробка понятійного апарату, який використовується у відповідних нормативних правових актах. Однаковість термінології, чіткість і ясність застосовуваних визначень є запорукою ефективного регулювання суспільних відносин, які виникають у процесі інформування органами державної влади громадськості.

Інструментом для такого переходу в сучасних умовах може стати освоєння практики нових інформаційно-комунікаційних технологій, під якими розуміється сукупність інформаційних процесів і методів комунікації в суспільстві, що здійснюються із застосуванням передових засобів технічного зв'язку та створених на їх основі інноваційних соціальних форм спілкування між владою і суспільством («Електронний уряд», соціальні медіа, Інтернет-портал «Громадська ініціатива», «Суспільне телебачення», online-конференції з главами держави та Кабінету Міністрів України, членами уряду тощо).

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій дає змогу на новому рівні здійснювати інформаційне забезпечення процесів прийняття організаційно-адміністративних рішень в органах державної влади за участю громадян та їх інститутів. Можливості для цього зростають насамперед через розширення аудиторії Інтернет-користувачів.

З цим узгоджується позиція американського вченого Ф. Фукуями, який вважає, що довіра суспільства до влади ґрунтується на моральному консенсусі громадян, їх готовності підпорядковувати свої інтереси загальним, що зумовлює обґрунтований перехід до принципово нових моделей інформаційно-комунікаційних відносин у країні, до іншої комунікаційної моделі демократії [2, с. 6]. У контексті наукових поглядів Ф. Фукуями, від делегативної моделі, яка ґрунтується на авторитеті президента та прем'єр-міністра і їх суб'єкт-об'єктної комунікації з нацією, Україні необхідно перейти до комунікативної моделі, в якій важливо налагодити не тільки вертикальні, але і горизонтальні канали комунікації та створити рівні можливості для обміну думками між усіма громадянами та інститутами держави. А вже від цієї осягати модель «демократії обговорень», де важливий не тільки

факт публічного обговорення, але і якість ідей, якісне формування громадської думки*.

У цьому аспекті, як зауважує А. І. Марущак, специфіка інформаційного права як науки зумовлює необхідність поглиблених пошуків із проблематики методів правового регулювання [4, с. 23]. У цьому зв'язку сьогодні особливої значущості набуває налагодження двостороннього спілкування між владою та суспільством, яке передбачає створення механізму зворотного зв'язку з населенням для отримання реакції суспільства на проведену владою політику з метою внесення до неї необхідних коректив. Однак це положення сьогодні межує з проблемою реалізації технологічного і правового характеру (вироблення єдиної політики комунікації), що докладно викладено Г. П. Крашноступом [5].

У вирішенні цього завдання мають бути задіяні і традиційні, і нові медіа. Зрозуміло й інше: в епоху пришвидшеної глобалізації та інформаційної революції традиційні засоби масової інформації втрачають колишнє домінантне значення як механізму впливу на громадську думку. Їх замінюють нові інформаційно-комунікаційні технології, які через свої особливості завойовують довіру дедалі більшої частини суспільства.

Ці технології становлять ефективний канал для встановлення довірливих відносин між владою та суспільством, є засобом правового інформування, мобілізації активних цільових аудиторій, площиною для організації та підтримки діалогу держави з населенням.

Реалізація концепцій відкритих систем і Глобальної інформаційної інфраструктури (Global Information Infrastructure GIІ) дає змогу сформуванню особливий комунікативний Інтернет-простір, який становить самостійний феномен із власною специфікою, яка відрізняє його від традиційного політичного комунікативного простору. Специфічні характеристики онлайн-ресурсів і особливості онлайн-комунікацій (у контексті Open System Interconnection OSI та Transmission Control Protocol / Internet Protocol TCP/IP) – структурованість аудиторії, горизонтальність комунікації, вплив користувальницьких оцінок, одночасно високий маніпуляційний потенціал – обумовлюють унікальність

---

* Прикладом реалізації указаної концепції є створення Стратегії реформування органів внутрішніх справ на підставі експерименту за участю інститутів громадянського суспільства, який проводився в ГУМВС України у Львівській області відповідно до наказу МВС України від 01.07.2014 № 622 [3].

«нових медіа» в Інтернеті. Завдяки їм можна здійснювати ефективні комунікації з цільовими аудиторіями під час проведення інформаційних кампаній на якісно іншому рівні, на відміну від класичного інформаційного впливу за допомогою традиційних засобів масової інформації (друкованих засобів, радіо та телебачення). Необхідно зазначити, що Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» не визначає правові засади регулювання вказаної діяльності та навряд чи доцільно включати у вказаний нормативно-правовий акт нові положення. Доцільно погодитися з А. І. Марущак: «Цікавою є розробка Міністерством юстиції України законопроекту «Про основні засади державної комунікативної політики» (наказ Міністерства юстиції України від 15 лютого 2010 р. № 125/7)» [4, с. 23].

Вказаний Інтернет-простір активно використовується в різних аспектах: для поширення інформації серед Інтернет-користувачів, для завоювання довіри аудиторії, впливу на традиційний медійний простір, формування нових цінностей. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології, з одного боку, надають нові можливості для встановлення довірливого діалогу між владою і суспільством, з іншого, – породжують нові загрози в сфері маніпуляції суспільною свідомістю з боку вороже налаштованих суб'єктів, які доцільно розглядати у контексті інформаційної безпеки.

Наявність загроз, пов'язаних із застосуванням у російській політичній практиці нових інформаційно-комунікаційних технологій, вимагає проведення аналізу, який може сприяти виробленню механізмів, спрямованих на безпечний і ефективний розвиток українського суспільства. Зазначене відображено у проекті Доктрини інформаційної безпеки України [6]. Окрім інформаційно-технічної складової, дослідженої О. В. Олійником [7], до таких загроз належать: коректування та підміна базових цінностей, традиційних моделей світобачення та сприйняття дійсності, культурних кодів, системи суспільних координат загалом; ризик руйнування територіальної ідентичності, що є елементом ідентичності національної, ідентичністю віртуальною; проблема ідеології та пропаганди антидержавницької діяльності, що, за визначенням А. І. Марущака, є «моральним» контентом в інформаційній продукції [4, с. 23].

Основними способами регулювання використання мережі Інтернет провідними країнами світу (США, Францією, Великобританією, Німеччиною, Китаєм, Росією) є законодавче обмеження доступу

користувачів до Інтернет-ресурсів, на яких розміщена протиправна інформація, та введення відповідальності провайдерів/операторів і користувачів за порушення правил розміщення інформації на Інтернет-ресурсах.

Порівняльна характеристика практики регулювання мережі Інтернет засвідчує, що і в Україні, і за кордоном існує подібна державна система складання «чорних списків» заборонених Інтернет-ресурсів та адміністративно-правові заходи до заборони доступу до контенту, що завдає шкоди суспільству. В країнах-членах Європейського Союзу цензуру мережі ефективно і добровільно здійснюють Інтернет-провайдери і оператори зв'язку з міркувань лояльності до уряду.

У країнах з відсутністю демократії (Південна Корея, Росія) під приводом забезпечення внутрішньої безпеки (без судової санкції) правоохоронні органи і спецслужби ведуть щільний моніторинг Інтернет-трафіку, здійснюють перехоплення листування і отримують персональні дані користувачів, використовуючи технічний потенціал і запити до провайдерів.

Будучи інструментом формування громадської думки, соціальні медіа здатні стати «майданчиком» для організації масштабних протиправних, екстремістських дій, сепаратистських виступів і акцій насамперед тому, що соціальні медіа популярні, вони часто виступають альтернативою офіційним медіа, їх читають, дивляться, слухають і їм вірять. Вирішення цієї проблеми, на нашу думку, можливо двома шляхами: адміністративно-правовим регулюванням і неправовим – через прийняття Інтернет-спільнотою самозобов'язувальних етичних норм. Зазначені підходи не відрізняються від поглядів науковців на означену проблему (А. І. Марушак, І. М. Сопілко [4; 8]). Однак ми розглядаємо її у динаміці як інтегроване інструментальне середовище для реалізації процесу регулювання на основі системної динаміки суспільної свідомості унаслідок трансформації поглядів людей на політичну систему, державу і своє місце в суспільстві.

Корпоративна нормотворчість не автономна в абсолютному значенні. Воно санкціонується та контролюється державою на предмет недопущення порушення прав, свобод і законних інтересів як безпосередньо учасників Інтернет-спільноти загалом, так і суб'єктів, які не належать до цієї спільноти, але вступають (реально або потенційно) з нею в правовідносини. Зазначене безпосередньо пов'язано з технічними аспектами системи обробки інформації, оскільки мережеві структури уразливі для вірусних атак і епідемій. Тому надійність

функціонування системи, ефективність і якість обробки інформації нерозривно пов'язані із завданням забезпечення безпеки системи, яка з кожним роком стає більш актуальною і практично значущою. Загалом завдання забезпечення безпечного функціонування системи обробки інформації можна розділити на три: виявлення шкідливих програм і процесів; вироблення стратегії оптимальної протидії; реалізація керуючого впливу. До питань забезпечення безпечного функціонування системи можна також віднести фільтрацію небажаної або шкідливої інформації – спаму. Однак вказане не відображено у Законі України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [9].

Основні принципи, на яких має ґрунтуватися функціонування соціальних медіа (блоги, соціальні мережі), – це: об'єктивність, правдивість, соціальна відповідальність, достовірність розміщеної інформації, етичність, юридична відповідальність авторів. У зв'язку з тим, що соціальні медіа виконують політичні функції: просування політичних ідей у суспільстві; формування суспільно-політичної організації; створення майданчика для політичних дискусій; організація політичних акцій і в мережі, і в реальному житті, є необхідність урахування ступені впливу сфери блогів і соціальних мереж на стан і розвиток соціально-економічної обстановки та використовувати дані ресурси для організації діалогу з активною частиною суспільства з метою підвищення довіри населення до дій держави.

У науковій літературі впродовж двох останніх років триває дискусія щодо рекомендацій, дотримання яких дає змогу підвищити рівень суспільної довіри до органів державної влади у використанні соціальних медіа. Узагальнюючи, можна доповнити Рекомендації щодо проведення органами виконавчої влади системної роз'яснювальної роботи з пріоритетних питань державної політики [10] такими пунктами: крайня обачність у визначенні форми та роботи над змістом своїх коментарів, які обов'язково асоціюватимуться аудиторією з офіційною позицією влади з цього питання; спрямованість публікацій на формування і розвиток політичної культури та виключення спроб публічної конфронтації з опонентами; висвітлення не тільки питань про професійну діяльність публічних політиків, лідерів держави, а й, в розумних межах, розповідь про своє приватне життя; прагнення давати відповіді тим користувачам, які стежать за публікаціями політика, сприяючи розвитку зворотного зв'язку з аудиторією і збільшенню кількості прихильників; розміщення гіперпосилань на державні сайти;

застосування «мережевої» стратегії, що дає змогу не тільки контролювати і надсилати повідомлення для своєї аудиторії, а й мати свою групу підтримки для оперативного реагування з питань, що стосуються його професійної діяльності; використання особистої сторінки як майданчика для коментування передвиборних політичних кампаній конкурентів і одночасного прямого звернення до своїх виборців; постійне інформування користувачів про свої плани і конкретні результати своєї діяльності.

З виникненням мультимедійного продукту змінюється базовий принцип інформаційної роботи – дискретне інформування поступається місцем діалогу в онлайн-режимі. Поступово використання соціальних медіа для організації комунікацій органів державної влади з цільовими аудиторіями стає актуальним і вкрай важливим напрямом для формування громадської думки у національному сегменті Інтернет-простору, для ефективної роботи зі зміцнення суспільної довіри до влади.

Нові інформаційні технології надалі істотно змінюватимуть способи впливу на громадську думку в межах сучасних політичних кампаній з метою завоювання суспільної довіри, активніше проникаючи в основні сфери життя суспільства, трансформуючи способи комунікації як усередині його, так і між суспільством і владою, змінюючи моделі поведінки і комунікаторів, і цільових аудиторій комунікації.

У Європейському Союзі робота в Інтернеті стала важливим елементом впливу на громадську думку та боротьби за інформаційне домінування. Аналіз розвитку соціальних медіа у Сполучених Штатах і країнах Європейського Союзу з метою збереження демократичних цінностей, використовуючи переваги, які вони мають через наявну технічну та технологічну конфігурацію мережі Інтернет, доводить, що сформувалася система узгоджених дій державних і недержавних структур, спрямованих на забезпечення своїх інформаційних потреб і закриття зовнішнього доступу до власних баз даних, що свідчить про сформовану в провідних демократичних країнах чітку структуровану мережеву політику, яка передбачає створення, постійний розвиток і вдосконалення єдиної національної системи захисту інтересів держави і суспільства у використанні інформаційно-комунікаційних технологій. Враховуючи зарубіжний досвід, в Україні виникла нагальна потреба зосередити зусилля на таких напрямках:

– обстоювання своїх інтересів у галузі практичного використання мережевих ресурсів за допомогою відкритого та демокра-

тичного обговорення на міжнародних майданчиках проблеми асиметричних можливостей, які існують у різних країнах у використанні таких ресурсів;

– використання майданчиків різних міжнародних організацій для предметного обговорення на Генеральній Асамблеї ООН питання про необхідність забезпечення рівних прав для різних держав в мережі Інтернет та створення під егідою ООН реального механізму захисту інформаційного суверенітету держав у національних сегментах Мережі. Окреслений механізм повинен забезпечити баланс між положеннями про гарантування дотримання прав людини в інформаційному просторі і про неприпустимість використання інформаційно-комунікаційних технологій з метою втручання у внутрішні справи держав, на шкоду державному суверенітету, національній безпеці, моральним принципам;

– розвиток технічної та технологічної складових національно-інформаційно-комунікаційного середовища (насамперед розробка та створення національних серверних платформ національного сегменту Інтернету).

Загалом в Україні назріла необхідність формування єдиної державної мережевої політики, покликаної забезпечити реалізацію інформаційних запитів суспільства, підтримання комунікації суспільства і влади, здійснювати захист національного інформаційного простору від деструктивного впливу ззовні, як обов'язкової умови організації відкритого та ефективного діалогу, завоювання стійкої суспільної довіри до органів державної влади. Прикладом такої політики може стати розробка єдиного медійного простору на підставі Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики».

Висновки. Приклади конструктивної взаємодії органів влади і суспільства в Європейському Союзі вказують на необхідність включення діалогових механізмів у політико-комунікативний процес в Україні. За допомогою реалізації конвенціональних моделей інформаційно-комунікативної взаємодії органів влади та суспільства можливе досягнення значного зниження конфліктності та соціально-політичної напруженості.

Проте використання таких практик поки що відбувається в межах специфіки конкретних систем, що не дає змоги говорити про використання діалогових механізмів як основних. Це дає змогу зробити висновок, який має теоретико-правову значущість, про те, що в сучасному суспільстві інформаційні механізми не існують самі собою,

вони невіддільні від суспільної системи і тісно взаємопов'язані з політикою, інтересами держави, окремими особами та іншими складовими, зокрема і правом.

З цих позицій можливості механізмів корпоративного регулювання у Інтернет-просторі видаються вельми обмеженими і значно поступаються правовому регулюванню, яке сягає за межі технічних аспектів інформаційних технологій і здатне враховувати безліч явищ суспільного життя, потреб суспільства і особистості.

1. Про затвердження Стратегії розвитку інформаційного простору України на період до 2020 року: Проект Указу Президента України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=113102&cat_id=61025

2. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию; пер. с англ. / Ф. Фукуяма. – М.: Изд-во АСТ; ЗАО НПП «Ермак», 2004. – 730 с.

3. Стратегії реформування органів внутрішніх справ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1244469>

4. Марущак А. І. Пріоритети розвитку інформаційного права України / А. І. Марущак // Інформація і право. – 2011. – № 1 (1). – С. 20–27.

5. Красноступ Г. М. Основні напрями правового забезпечення державної інформаційної політики / Г. М. Красноступ // Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/30768>

6. Про Доктрину інформаційної безпеки України: Проект Указу Президента України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=113319&cat_id=61025

7. Олійник О. В. Організаційно-правові засади захисту інформаційних ресурсів України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / О. В. Олійник. – К., 2006. – 201 с.

8. Сопілко І. М. Методологічні засади виокремлення інформаційного права в системі права України / І. М. Сопілко // Повітряне і космічне право: юридичний вісник. – 2011. – № 1 (18). – С. 46–50.

9. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.

10. Деякі питання удосконалення роз'яснювальної роботи органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.09.2010 № 1912-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1912-2010-p>

Есимов С. С. Правовое регулирование применения информационных технологий для формирования доверия к органам государственной власти

Затрагиваются вопросы нормативно-правового регулирования использования информационно-коммуникационных технологий для формирования доверия к органам государственной власти с учетом Интернет-ресурсов в контексте проекта Стратегии развития информационного пространства Украины на период до 2020 года. Доказывается, что в современном обществе механизмы информации не существуют сами по себе, они неотделимы от государственной системы и практически находятся в тесной взаимосвязи и взаимозависимости с политикой, интересами государства, частными лицами и другими компонентами, включая закон.

Ключевые слова: органы государственной власти, информационное право, информационно-коммуникационные технологии, Интернет.

Yesimov S. S. Legal regulation of applying information technologies for forming confidence in public authorities

The article deals with the legal regulation of applying information and communication technologies to form confidence in the public authorities by Internet resources in the context of the Strategy of the development of Ukraine's information space for the period of 2020.

Information and technological environment of state control is complicated in the modern information society. It requires accompanying information relationships and use of information technology means. Carrying out the powers of information owner the authority executive body as a subject of legal information relations provides its use by citizens. The interaction between subjects of public administration and non-state subjects of social management is exercised by means of dissemination of information. The research of methods of information, in addition to providing access to information, gives the opportunity to create information law as a system of natural and legal basis. There are three circumstances for legal research of the system: first, conceptual underestimation of the importance of information and communication technologies to create public trust in public authorities; second, inadequacy of legal provision to some tasks in the field of information, development of the information society; third, non-conformity of the legal framework to tasks extent in this area.

Drafting Strategy of the development of Ukraine's information space until 2020 has a positive effect on the process of forming system of applying information and communication technologies by public authorities. A conceptual evaluation of the role of information, recognizing the interests of Ukraine and areas of implementation are of great importance to regulate the use of information and communication technologies for creating confidence in the public authorities. However, taking into consideration current realities we should note the major drawback of this document: there are no clear assessments of legal means to ensure

this type of activity. The draft of Strategy of the development of the Information Space does not study the problem as a priority. Obviously, this is reflected in the legal regulation of the sphere. The result is a set of problems of legal regulation of information interests relating to government regulation of this area, the presence of legal gaps that does not meet the level requirements existing in the European Union.

Key words: *public authorities, information law, information and communication technologies, Internet.*

Стаття надійшла 25 грудня 2014 р.

УДК 342.9(477)

С. Л. Заставна

ЗВОРОТНА ДІЯ НОРМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

З'ясовано, що практичне застосування норми права безпосередньо пов'язане з її темпоральною дією: ретроактивною, негайною та ультраактивною. Підкреслено, що під час дослідження питання зворотної дії важливими аспектами є: момент набрання нормою чинності; спектр правовідносин, на які ця норма поширюється; і з якого моменту попередня норма втратила чинність. Саме вирішення перелічених моментів і їх аналіз на теоретичному та практичному рівнях становить визначальний інтерес.

Ключові слова: *дія норми права, юридичний факт, юридичні наслідки.*

Постановка проблеми. Співвідношення права й часу – це найперше співвідношення права й соціального часу, в межах якого виникає зумовлений правовою дійсністю правовий час; і фізичний час – зовнішній щодо правової дійсності. Поняття дії норми в часі визначається як забезпечувана державою формальна можливість використання або формальна необхідність виконання (дотримання) юридичної норми [1].

На теоретичному рівні виокремлюються два аспекти дії норми в часі: календарний період дії норми і фактична дія норми (на які правовідносини, юридичні факти з точки зору їх розташування в часі, і щодо моменту набрання чинності нормою, поширюється остання). Саме тому детальний аналіз темпоральної дії норми в часі,